

Tässä vain muutama esimerkki niistä moninaisista asioista, joista täytyi kirjoittaa, kun suora puhelinyhteys oli niin vaikeasti aikaansaataavissa ja keskusteluaika niin niukka kuin oli.

Melkein kaikesta täytyi minun kirjoittaa itse, sillä naisväellä oli muutenkin työtä yllin kyllin, eikä heistä kukaan pystynyt itse laatimaan kirjettä asiaviitteiden mukaan vaan oli aina käsin kirjoitettava konsepti tai saneltava sanasta sanaan, mitä oli kirjoitettava. Tämä taas vei vähintään yhtä paljon aikaa kuin varsinaisen työn suorittaminen omin käsin. Eihän se minultakaan niin nopeasti mennyt, sillä olin verrattain tottumaton konekirjoittaja itsekin, mutta odotin ehtiväni suoriutua siitäkin paremmin sen jälkeen, kun Herttuainen tulisi apulaisekseni ja voisin hänen huolekseen siirtää ainakin osan juoksevasta rutiinityöstä.

Herttuainen ei kuitenkaan pitänyt erikoista kiirettä saapumisellaan, joten hän tuli perille vasta viisi päivää sen jälkeen, kun oli saanut lähtömääräyksen. Näin ollen oli pahin ruuhka jo selviytynyt ennen hänen tuloaan.

Sitä ennen saapui sana Pitkärannasta, että toiminta siellä oli alkanut 24. päivän aamuna ja asiakkaitakin oli ilmaantunut heti alkuun, mikä ei ihmetyttänyt, kun ottaa huomioon, että uusi asiointisto jatkoi edellisen työtä, joten yleisö oli jo tottunut käyttämään pankkia hyväkseen. Tietoa avaamisesta ei kuitenkaan saatu tarpeeksi nopeasti leviämään kaikkialle, mistä seurasi, että Pitkärannan luonnollisesta asiakaspiiristä osa teki matkan Sortavalaan saakka. Täten syntyi heille jokaiselle 160 kilometrin turha matka, mutta sille emme mahtaneet mitään, eikä meitä siitä syytettykään. Vika oli siinä, että uutta asiointistoa pyydettiin vasta silloin, kun edellinen jo oli siirtymässä pois ja keskeytys toiminnassa tapahtunut.

Asiointiston myöhempiin vaiheisiin palaamme tuonnempana.

Tehtäviini kuului oleellisena osana paitsi johtaminen ja järjestäminen myös asiointistojen kassojen tarkastaminen vähintään kerran kuukaudessa. Jo ennenkuin olin saanut varsinaisen määräyksen tässä suhteessa, katsoin asialliseksi

toimittaa ensimmäisen tarkastuksen ennenkuin vänrikki Terämaa, ennen siirtymistäni Sortavalaan, luovutti kassan neiti von Wright'ille. Laadin inventaarion kahtena kappaleena ja lähetin sen Johtokunnalle siltä varalta, että toimenpiteeni tulisi hyväksytyksi, sillä valvojien puutteessa olisi tarkastus muuten jäänyt kokonaan toimittamatta, mihin herrat Pankkivaltuusmiehet olisivat voineet lausua muistuttavan huomautuksensa.

Johtokunta hyväksyi toimenpiteeni ja vahvisti sen määräämällä tarkastusten jatkamisen aloitettuun tapaan. Olin huomaavinani, että tarkastuksista oli käytännöllistäkin hyötyä, sillä niitten yhteydessä olin tilaisuudessa opastamaan tottumattomia kassanhoitajattaria antamalla neuvoja rahojen lajittelussa ja järjestämisessä sekä käsittelemisessä yleensä. Vielä ennen syyskuun loppua tarkastin seuraavan kerran molempien asiointistojen kassat jatkaen sitten joka kuukausi samalla lailla tarkastaen milloin kaikki perätysten, milloin hajanaisesti silloin, kun satuin sopivasti olemaan matkoillani asianomaisella paikkakunnalla.

Näiden matkojen yhteydessä olin tilaisuudessa kaikin puolin perehtymään joka asiointiston erikoisuuksiin, niiden tarpeisiin ja toivomuksiin, yrittäen mahdollisuuksieni mukaan järjestää kaikille niissä työtä tekeville olon mukavaksi ja viihtyisäksi.

Samalla kertaa selvitin kaikkeneköiset sekavat asiat, joista asianomaiset esimiehet eivät pystyneet selviytymään yksin, tai joista he eivät katsoneet itseensä oikeutetuiksi tekemään lopullisia päätöksiä minua kuulematta.

Tähän luokkaan kuuluivat yleensä kaikki kysymykset, jotka koskivat pankin suhdetta sotilasviranomaisiin ja joista ei mitään määräystä ollut pätevästi voimassa, mikä taas oli luonnollinen seuraus toimintamme improvisatoorisesta luonteesta.

Näiden välihuomautusten jälkeen palaan jälleen Sortavalan konttorin kehitykseen.

Kassanhoitaja Herttuaisen saavuttua oli meidän kes-

ken toimitettava jonkunlainen työnjako. Selviönä pidettiin tietysti, että hän minun poissaollessani hoiti kaikki johtajalle kuuluvat tehtävät, mutta silloin, kun olimme molemmat paikoillamme, oli asia toisin. Ensimmäisenä päivänä hoidin itse tottumukselta kaikki työt antaakseni Herttuaiselle tilaisuuden tutustua paikkoihin ja perehtyä talon tapoihin. Hän sai tästä sen käsityksen, ettei hänelle jäisikään tarpeeksi työtä ja tuli valittamaan sitä syyttäen minua, että tein itse muka liian paljon, niin, ettei hänelle jäänyt mitään. Vakuutin kuitenkin, että työtä kyllä tulisi riittämään molemmille ehkä enemmän kuin toivoimmekaan.

Esiintyvistä tehtävistä oli osa aivan paikallista laatua, joka vaati yhtäjaksoista oleskelua Sortavalassa ja jatkuvaa valvomista. Niin oli talon kunnostaminen ja hoitaminen silloisissa oloissa tehtävä, joka vaati paikkakunnalla oleskelemista, jos mieli saada jotain aikaan, sillä tilaisuuden tarjoutuessa oli heti ryhdyttävä toimeen ja käytettävä tarkoin mahdollisesti tarjolla oleva työvoima parannusten aikaansaamiseksi.

Samoin oli Helylä O/Y:n asiain valvominen, mikäli se oli konttorin tehtäväksi uskottu, siksi paikallista laatua, ettei se soveltunut paljon matkustavalle.

Nämä asiat sekä pääholvin valvominen ja kassapäiväkirjan ja kassatositteitten tarkastaminen ja tarkkailu jäivät siis Herttuaisen huoliksi.

Itse jouduin näin ollen huolehtimaan viikkokertomuksista ja kirjeenvaihdosta sekä asioimistojen valvonnasta, opastamisesta ja tarkastuksista, minkä lisäksi osalleni tuli tilanteen vaatimien suunnitelmien ja ehdotusten laatiminen. Ylin johto ja vastuu jäi luonnollisesti minun huolekseni. Tämän lisäksi määrättiin minut virallisesti yhteysmieheksi pankin ja Päämajan välillä, minkä tehtävän olin jo aikaisemminkin epävirallisesti hoitanut.

Jos kohta alussa näyttikin siltä, ettei meille tulisi kovinkaan paljon työtä, niin asia muuttui nopeasti, sillä kasvava liiketoiminta varsinkin asioimistoissa mutta myös

Sortavalassa johti siihen, että usein näytti melko toivotto-
malta saada "pöytä puhtaaksi".

Tehtävien laadusta johtui, että Herttuainen saattoi järjestää aikansa säännöllisemmin kuin minä, eikä hänen tarvinnut jatkaa päivää öillä, mikä taas kuului sääntöön minun suhteeni.

Alussa kesti vähän aikaa, ennenkuin Herttuainen oppi tuntemaan erikoiskirjanpitoimme yksityiskohdat ja sehän ei paljonkaan ihmetytä, sillä olihan koko järjestelmä ainutlaatuinen. Koko kirjanpito ja kertmustenteko oli keskitetty Sortavalaan, mutta kassatoimintaa oli kolmella, myöhemmin neljällä eri paikkakunnalla, jotka olivat satojen kilometrien päässä toisistaan. Tästä johtui, että rahasiirrot Sortavalan ja asioimistojen kesken eivät voineet tulla kirjoihin läheteväroina kuten muualla, vaan tulivat näkyviin ainoastaan sarkkeen ulkopuolella ja muutoksina holvisäästöissä.

Maksumääräys, joka toisesta asioimistosta annettiin toiselle tai Sortavalaan, ei myöskään tullut varsinaisesti kirjatuksi (sääntöjen mukaan Konttorien tili), vaan oli sekin kassojenvälinen rahasiirto, joka käsiteltiin vaihtokassaoperaationa. Näin vaan antaakseni pari esimerkkiä liiketoiminnasta, josta konttorin kertomuksissa ei näy mitään mainintaa.

Asioimistoilla oli kaikilla oikeus asettaa postilähetysvekseleitä, mutta niitten kirjaaminen tapahtui kussakin toimipaikassa erikseen eikä yhteisesti Sortavalassa. He laativat myös omat kertomusliitteensä asetteistaan, mitkä liitteet sitten otettiin huomioon yhteisessä kertomuksessa.

Kukin kassa laati myös kertomuspäivänä oman inventaarionsa ja asioimistojen kassat huomattiin Sortavalassa yhtenä kokonaisuutena siten, että Sortavalan inventaarion loppusummaan sisältyi kaikkien kassojen säästöt. Asioimistojen omat inventaariot seurasivat liitteinä mukana ja kaikki vaaditut erittelyt selvisivät niistä.

Kaikki muut kertomusliitteet paitsi inventaariot ja asetettujen postilähetysvekselien luettelot laadittiin yksino-

maan Sortavalassa, jonne myös kaikki kassatositteet päivittäin lähetettiin ja jossa koko muu kirjaaminen tapahtui.

Näin saatiin koko kirjanpituoli niin yksinkertaiseksi, että se ei paljonkaan eronnut tavallisen konttorin vastaavasta työstä. Tästä oli tietysti paljon etua ja säästyimme paljosta turhasta kirjoittamisesta, kun kaikki oli näin keskitetty, mutta oli todettavissa myös varjopuolia.

Näin oli asianlaita varsinkin pano- ja ottotiliin nähden, kun tiliotteitten saanti ei sujunut niin nopeasti kuin olisi saattanut toivoa. Yritimme kyllä sitäkin keinoa, että kukin asiainmisto piti omaa erikoisrekisteriä omia asiakkaitaan varten, mutta hyvin pian todettiin, että oli mahdotonta aina pitää päärekisteri ja rinnakkaisrekisteri yhtäpitävinä, joten yrityksestä oli luovuttava. Asia parani jonkun verran sillä, että asiakkaat tottuivat tilaamaan tiliotteensa suoraan Sortavalasta, mutta sittenkin häirtäsi postinkulun hitaus, eikä lopullisesti tyydyttävään tulokseen päästy.

Muuten ei ilmestynyt mitään vaikeuksia kirjaamisen suhteen, vaan kaikki sulautui vaivatta pankin yleiseen kirjanpitoon.

Montakaan päivää ei jäänyt minulle perehdyttää Hertzuaista tehtäviin, ennenkuin jouduin lähtemään matkalle Aunukseseen ja Pitkärantaan. Matka onnistui yli odotusten mitä kyydinsaanntiin tulee, sillä menomatalla pääsin mukaan erääseen autoon, joka oli tuonut lomallemenijöitä ja tämä auto vei minut suoraan Aunuksen konttoriimme, jonne samalla vein kassanlisäystä. Tarkastuksen jälkeen yövyin konttorissa ja seuraavana päivänä sain paikan Karan kuriiriautossa, joka vei minut suoraan Pitkärantaan. Sinne saavuin 20 aikaan illalla todetakseni, ettei konttorissa ollut ketään. Pian tuli kuitenkin Sacklén, joka oli pistäytynyt naapurihuoneessa, ja samoin myös muu henkilökunta ja tarkastus toimitettiin. Tiesin olevan hyvin vaikeata saada Pitkärannassa yösiijaa, joten vielä samana iltana jatkoin matkaani Sortavalaan, kun kuriiriautossa sattui olemaan vapaa paikka. Noin ½ 2 aikaan olin jo taas omassa huoneessani erittäin mielenkiintoisen matkan jälkeen.
